

O REPREZENTARE INEDITĂ APARȚINÂND CULTURII BASARABI DE LA OARDA¹

Piesa în discuție a fost descoperită în urma unor cercetări de suprafață, întreprinse în toamna anului 2000, pe raza municipiului Alba Iulia, în localitatea Oarda, pe terasa denumită “Bulza”² (**fig. 1**); aici au fost descoperite materiale ceramice care aparțin mai multor epoci³. Din punct de vedere cultural, piesa în discuție aparține culturii Basarabi, fiind legată de materialul ceramic descoperit aici. Încadrarea cultural-cronologică s-a făcut după pasta din care este realizată, modul de ardere și decorul piesei, toate elementele fiind specifice acestei culturi⁴.

Fig. 1. - Amplasarea punctelor: “Bulza”, descoperiri G. T. Rustoiu; □ - “Bulza” II, descoperiri R. Gheorghiu, I. Lascu.

Datorită lipsei unor analogii concludente până în acest moment, vom face o prezentare detaliată a formei și decorului. Piesa în formă de corn de bovină (**fig. 2**)

¹ Mulțumesc domnilor V. Vasiliev, H. Ciugudean și C. I. Popa pentru sprijinul acordat.

² Rustoiu 1999; Gheorghiu și Lascu 2001.

³ Au fost descoperite materiale ceramice aparținând culturii Coșofeni, epocii timpurii a bronzului, culturii Wietenberg, culturii Noua, material hallstattian canelat de tip Gáva și culturii Basarabi; Gheorghiu, Lascu 2001.

⁴ Dumitrescu 1968; Ciugudean 1976; Ciugudean 1997; Gumă 1983; Gumă 1993; Vasiliev și Zrinyi 1987.

este ruptă din vechime, nefiind recuperată integral și având o lungime totală de 8,5 cm. Este constituită din corpul cornului, în formă de trunchi de con, oval în secțiune, cu o grosime de 2,5 cm și cu o lungime de 5 cm, și corpul piesei, de formă ovală, care probabil prezenta, în partea superioară, un recipient, cu o lungime păstrată de 3,5 cm. Este de sesizat, pe toată lungimea piesei, existența unei laturi plate cu o lățime maximă de 2,5 cm. Probabil această latură constituia partea pe care piesa era așezată, observându-se faptul că aici decorul lipsește.

Pasta din care este realizată este fină, bine frământată, având ca degresant nisip fin. Arderea este bună și nu prezintă o ardere secundară. La exterior, dar și la interior, are un slip de culoare cărămiziu-gălbuie. Corpul cornului are un orificiu, probabil de scurgere, realizat prin introducerea în pasta crudă a unui obiect ascuțit dinspre exterior spre interior, înainte de realizarea slipului.

Singurul decor prezent este canelura fină plasată atât pe vârful cornului cât și pe corp. Vârful cornului este decorat cu cinci caneluri paralele fine, care se întrerup pe latura plată pe care piesa probabil era așezată. Corpul piesei este de asemenea decorat cu caneluri fine; în prezent se mai pot observa cinci caneluri, care par să închidă întreg corpul. Nu se poate preciza existența unei simetrii în ceea ce privește numărul de caneluri de pe vârful cornului și corpul cornului, datorită lipsei părții superioare a acestuia.

Este de presupus existența unui corn opus, identic cu cel prezentat, astfel piesa redând probabil o pereche de coarne de bovină (**fig. 3**). Această supoziție își găsește explicația în modul în care pereții piesei sunt realizați în zona rupturii. Exteriorul peretelui nu indică o închidere, ci o curgere lină, în timp ce peretele interior sugerează o închidere în partea superioară, iar în partea inferioară este sugerată o continuare. De asemenea, existența unui corn opus care să creeze împreună cu acesta o pereche de coarne, trebuie avută în vedere și în cazul în care existau pereții tronconici superiori, pentru că stabilitatea piesei este redusă. Pereții corpului piesei au o grosime de 0,5 cm și prezintă în partea superioară o înclinație spre exterior, sugerând o posibilă formă tronconică.

O astfel de posibilitate pare să apropie piesa prezentată aici de vasele în formă de picior uman din prima vârstă a fierului⁵, dar nu și de reprezentările antropomorfe de la Teleac⁶. De asemenea, și în ceea ce privește orificiul din corpul cornului putem observa similitudini cu reprezentările piciorului uman, unde apar și exemplare care prezintă perforație⁷. Excludem posibilitatea ca piesa să reprezinte o protomă animalieră de la un vas, deși apar și protome cu reprezentări de capete de cornute mari, probabil tauri⁸.

⁵ Dehmlow 1976, fig. 261/1, 2; Kalicz-Schreiber 1991, fig. 10/3, 4, fig. 13/2a, b, c, fig. 16/3; Dani 2001, fig. 4/5a, 5b.

⁶ Vasiliev și colab. 1991, fig. 28/10, 11.

⁷ Kalicz-Schreiber 1991, fig. 10/3, 4, fig. 13/2a, b, c; Dani 2001, fig. 4/5a, 5b.

⁸ Dular 1978 fig. 1/1-13; fig. 2/1-19; fig. 4/1-6.

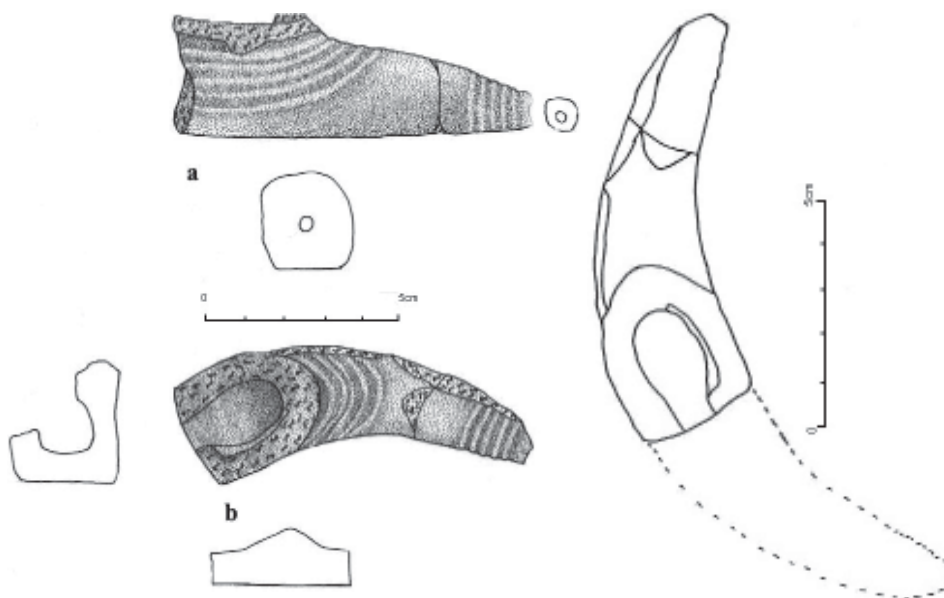

Fig. 2. - Piesa în formă de con: a) vedere laterală;

Fig. 3. - Propunere de reconstituire.

Existența unei laturi plate ne face să presupunem că amplasarea piesei era cea așezată pe partea plată, situație similară și în cazul reprezentărilor piciorului uman⁹. O astfel de poziție mai este susținută și de faptul că pe această parte plată decorul lipsește, asemeni vaselor de forma piciorului uman¹⁰. În cazul în care piesa era așezată cu partea plată în sus, decorul canelat prezent atât pe vârful cornului cât și pe corpul piesei ar fi greu vizibil.

Este de presupus, datorită formei de corn, sau pereche de coarne de bovină, că piesa poate fi atribuită unui posibil cult al taurului. Lipsa unor analogii până în acest moment, atât în ceea ce privește forma cât și reprezentarea în cultura Basarabi, în special, și în prima vârstă a fierului, în general, ne împiedică să trasăm concluzii care să se afle cât mai aproape de realitate, în ceea ce privește utilitatea și apartenența la un posibil cult al taurului.

ILIE LASCU

⁹ Dehmlow 1976/1977, fig. 261/1, 2; Kalicz-Schreiber 1991, fig. 10/3, 4, fig. 13/2a, b, c, fig. 16/3; Dani 2001, fig. 4/5a, 5b.

¹⁰ Kalicz-Schreiber 1991, fig. 10/3, 4, fig. 13/2a, b, c, fig. 16/3; Dani 2001, fig. 4/5a, 5b.